

ogsaa Opmærksomheden værd og afgiver Grund til at træde hjælpende til i Kampen mod Fuglepyntmoden?

Camilla Eegholm.

Loven af 1867

om Lærerinders Ansættelse ved Folkeskolen.

II.

Disse Ændringer vedtoges alle undertagen dem om Løn og Pension. Mærk m. fl. foreslog, at Lærerindernes Løn kunde nedsættes til $\frac{2}{3}$ af Lærerlønningen, hvilket fandt Tilslutning baade hos Ministeren og C. Berg, der mødtes i den naive Tro, at Kommunalbestyrelserne ikke vilde anvende denne Nedsættelse, uden hvor det var nødvendigt. At nedsætte Lærerindernes Arbejdstid tænkte dog ingen paa. Om Pensionsretten førtes en vidtløftig Forhandling. Vel fandt Forslaget om at nægte Lærerinderne Pension ikke Bifald, men man vilde dog indskrænke deres Pensionsret. Da Indgaaelse af Ægteskab kunde forhindre en Lærerinde i at røgte sin Gerning tilfredsstillende, burde Skoleautoriteterne have Ret til i saa Fald at kunne opsigte hende uden derved at paadrage Skolefonden nogen Pensionsbyrde. Mærk vilde derfor have, at Lærerinderne tabte deres Pensionsret ved Giftermaal. Brix, Udvalgets Formand, der var stemt for, at man overhovedet kun skulde have ugifte Lærerinder, kunde godt slutte sig hertil, og ved 2den Behandling fik vedkommende Paragraf derfor følgende Affattelse: „Lærerinderne er, saa længe de er ugifte, pensionsberettigede lige med Lærere. Ved Indtrædelse i Ægteskab bortfalder deres Ret til Pension, men kommer de atter i ugift Stand, erholder de paany Pensionsret, dog uden Hensyn til deres tidligere Tjenestetid.“ Denne ubillige Bestemmelse blev dog ved 3dje Behandling ændret til, at „Lærerinderne er, for saa vidt og saa længe de er ugifte, pensionsberettigede lige med Lærere.“ C. Berg fik strøget Bestemmelsen om, at Lærerinder blot kunde ansættes, hvor Børnetallets Stigning nødvendiggjorde nye Lærerkrafter, og som Talsmand for den Retning, der ønskede at lægge hele Skolevæsenets Bestyrelse under Kommunalbestyrelsen, fik han udvirket, at denne fik Hovedindflydelsen paa, om der skulde oprettes Lærerindeembeder. Et Venstremindretals Forslag om, at Lærerinder paa Landet skulde lønnes efter Overenskomst med Sogneraadet, blev forkastet. Lige saa et Forslag om, at Lærerinder ikke kunde faa fast Ansættelse. Derimod vedtoges Udvalgets Forslag om at sætte mindst 2 Aars Tjeneste og 24 Aars Alder som Betingelse for fast Ansættelse.

Landstingets Behandling var ikke særlig indgaaende, og det nedsatte intet Udvalg om denne Lov. Af Interesse var dog Biskop Bindesbølls Ud-

talelser, da han var den eneste i begge Ting, der indlod sig paa en principiel Undersøgelse af, i hvilket Omfang Kvindens Arbejde kunde tages i Skolens Tjeneste. Han udtalte sig bestemt imod den Grundsætning, der blev slaaet fast ved denne Lov, at det var lige meget, om man betroede Undervisningen til en Kvinde eller en Mand. Som overvejende Følelsesmenneske egnede Kvinden sig ikke til at give Undervisning i Religion; ogsaa i Historie og Regning vilde hun staa tilbage for en Mand. Bestræbelsen for at ansætte Lærerinder grundede sig paa „en falsk Liberalitet og en skæv Betragtning af Kvindens Natur og Bestemmelse.“ Idet han støttede sig til Udtalelser fra Provster i sit Stift, hvilke han havde raadspurgt i denne Sag, erklærede han Loven for unødvendig eller endog skadelig paa Landet, medens den godt kunde passe for Købstæderne med deres større Lærerpersonele. Der blev stillet forskellige Ændringer, især af Tingets gejstlige Medlemmer, men de forkastedes alle, da Ministeren erklærede, at han kunde bruge Loven, som den var. Den vedtoges derfor i Folketingets Affattelse og blev stadfæstet den 29. Marts 1867.

Ansættelsen af Lærerinder maa betegnes som et stort Fremskridt i det offentlige Skolevæsens Udvikling. For Opdragelsens Vedkommende ligger Betydningen af kvindelige Lærerkrafter aabenbart for Dagen, og den forøgedes derved, at i en Aarrække udgik de fleste Lærerinder fra Samfundslag, der staaar højere i Almendannelse end det, hvorfra Flertallet af Lærerne rekrutteres; thi for en Kvinde, der vil bryde sig en selvstændig Vej, er Virksomheden som Lærerinde ved det offentlige Skolevæsen en forholdsvis langt bedre Stilling, end Lærerens er for en Mand.*) Selve Undervisningen vandt ved Kvindernes Medvirkning med Hensyn til Udviklingen af Barnets Følelses- og Fantasiliv, hvorimod Lærerinderne som Regel ikke formaa at stille sig i et saa objektivt Forhold til deres Fag som Lærerne, men føler sig mere bundne af Lærebogen og tillærte Metoder. I Interesse for Skolegerningen staaar Lærerinderne ingenlunde tilbage for Lærerne, og den Iver, hvormed de fleste af dem hengiver sig til deres Kald, og den nervøse Maade, hvorpaa de arbejder, i Forbindelse med deres svagere Legemskonstitution bevirker, at de (efter den hidtil gjorte Erfaring) slides hurtigere op end Lærerne. Det havde derfor været heldigt, hvis Loven om Lærerinders Ansættelse havde indskrænket deres Timetal, saaledes som det er Tilfældet i Udlandet. Men i de Aar havde man ikke Øje for Udviklingen uden for Danmark.“

Vi gør vore Læsere opmærksomme paa, at Skoledirektørens Slutningsbemærkning gælder en Tankegang, hvorom der er forskellige Meninger — særlig blandt Lærerinderne selv, og tillige,

*) S. L. Tuxen regner, at indtil 1890 havde 54 pCt. af Lærerinderne (Døtre af Embedsmænd, større handlende og Haandværkere) gaaet i højere Pigeskoler, 33 pCt. (Døtre af Bestillingsmænd, mindre handlende og Haandværkere) faaet en Middelkoleundervisning, og kun 13 pCt. kom fra Almueskolen. Af disse sidste var de fleste af Bondestand.

at Lærerindeinstitutionen i København har udviklet sig endnu stærkere end i det øvrige Land, som jo alene er berørt af den ovennævnte Lov, da København i de fleste Skolesager indtager en Særstilling. Red.

Angrebene paa Kvindesagen.

Naar man læser de forskellige Angreb paa Kvindesagen, som nu skal reduceres til en Damesag, kunde man et Øjeblik fristes til at tænke: hvor glædeligt det dog er, at denne Sag er saaledes gaaet ind i den almindelige Bevidsthed, saa stærkt endogsaa, at den oprindelige Kamp derfor og det Arbejde, der er blevet gjort, slet ikke erindres, i hvert Fald kun som noget forkert. Thi det gaar jo for det meste saaledes, at naar en Ide har vundet Sejr, saa vender de Mennesker, der har optaget den og nydt godt af Resultaterne, sig imod Forkæmperne og Bærerne deraf. Saaledes kunde det jo ogsaa et Øjeblik se ud, som om „Dansk Kvindesamfund“ — der her hjemme er den ældste og mest vidtrækkende Forening, der har arbejdet for Kvindesagen — kunde betragte sig som overflødig, „Mohren har gjort sin Skyldighed, Mohren kan gaa.“

Det vilde jo være glædeligt, hvis det var saaledes; men naar man ser nøjere til, kan man ikke fastholde denne Glæde.

Angrebene viser nemlig dels slet ingen Forstaaelse (som Dr. Kaarsbergs), dels en grundig Misforstaaelse af den saa ilde medtagne Kvindesag.

Fru Stampe-Feddersen har imødegaaet Dr. Kaarsbergs Angreb og paa en udmærket Maade, som saa ofte før, gjort Rede for Kvindesagens Maal og hvilke Resultater, der er naaet.

Det forekommer mig, at dette klare, rene Standpunkt maatte alle Kvinder kunne slutte sig sammen om. Netop fordi det ikke er begrænset til en enkelt Stands Interesser, men omfatter alle Kvinder, vil det gavne hele Samfundet, saa vist som Dansk Kvindesamfund altid har fastholdt en etisk Side og aldrig har gjort sig til Talsmand for en ensidig Klasse- eller Løn-kamp, men har søgt at fremme almindelig Menneskeret ved at arbejde for Kvindens Ligestilling med Manden.

Udtalelserne i Frøken Annette Jensens og Fru Sofie Jensens Angreb viser dog ingen Forstaaelse heraf.

Det ser ud, som om de kun betragtede Kvindesagen fra et økonomisk Partistade.

Frøken Jensen bebrejder Kvindesagens Tilhængere (maa vel være Dansk Kvindesamfund), at de ikke har vist Forstaaelse nok „for den store Sammenslutningstanke, som bærer og fremdeles vil komme til at bære hele den Bevægelse, der skal bringe lysere Kaar for disse Samfundsklasser (Arbejderskerne).“

Hun maa jo her tænke paa Fagorganisationerne, men hvor højt man

end sætter Arbejderbevægelsen og Fagorganisationerne, maa man dog ikke forveksle dem med Kvindesagen. Der er jo flere arbejdende Kvinder end netop dem, der hører til fjerde Stand, og i det Arbejde, der er gjort, er der som sagt tænkt paa alle Kvinder, den halve Del af Befolkningen. Desuden glemmer Frk. Jensen rent den moralske Støtte, de arbejdende Kvinder har haft ved Dansk Kvindesamfunds Bestræbelser for at forandre den almindelige Samfundsbetragtning af Kvinders Stilling og Arbejde, for derved at højne hele Kvindekønnet. Hvis Jordbunden ikke havde været beredt, vilde de ikke have naaet det, de nu ganske tilskriver „deres egne Gerninger“.

Fru Sofie Jensen mener ogsaa, der er arbejdet forkert: f. Eks. for Lov om kommunal og politisk Valgret for Kvinder, og spørger: hvilket Udbytte vilde en saadan Lov give de arbejdende Kvinder, som i Følge deres smaa Indtægter maa staa udenfor?“

Den politiske Ligestilling er jo den Basis, paa hvilken Udviklingen maa foregaa, og skal fjerde Stands Stilling forbedres ad lovlig Vej uden Revolution, saa maa det ske gennem Lovgivningen. Det er jo paa den Maade, de øvrige Stænder har arbejdet sig frem, Borgerstanden efter 48, Bondestanden især efter 60'erne, og er det ikke det, vi den Dag i Dag ser foregaa for vore Øjne, hvor Socialisterne søger at faa politisk Indflydelse? Er det saa ikke en Misforstaaelse at bebrejde Kvindesagen Arbejdet for politisk Ligestilling?

Hun siger endvidere: „Vil de Kvinder, der faar Valgret, varetage de andres Tarv? Jeg tror det ikke, alene af den Grund, at de ikke ved, „hvor Skoen trykker“.“

Er det ikke ogsaa Miskendelse? Det forekommer mig, at de netop har vist, i alt Fald en delvis Forstaaelse af, „hvor Skoen trykkede“, ved straks at arbejde for Faguddannelse, hvorved der kan skaffes højere Løn og bedre Kaar. —

Men vilde det ikke være smukkere og fremfor alt gavnligere, om man, i Stedet for at bebrejde de foragtede Damer, at de endnu ikke har kunnet udrette mere, eller ikke har set dybt nok i de forskellige Klassers Behov, vilde oplyse dem derom. Det er jo netop, hvad der er ønsket og forsøgt paa. Fru Jensen siger jo selv: „at der flere Gange er gjort Forsøg paa Samarbejde med de arbejdende Kvinder — men uden Held. Mon det alene skulde være „Damernes“ Skyld?“

I hvert Fald maa man ønske, at Kvinderne ikke vil følge den moderne Maade at agitere paa, med bitre Beskyldninger mod dem, som med al menneskelig Begrænsning dog har vist, at netop deres arbejdende Søstres Kaar laa dem paa Hjerte.

Alt dette viser, hvor nødvendig en saadan Organisation som Dansk Kvindesamfund er, og hvor længe det vil vare, inden dens Maal er naaet. Gid Kvinderne vilde forstaa dette og slutte sig sammen til et stort Syn paa og et stort fælles Arbejde for Kvindesagen som Samfundssag.

Emilie.

Ruth Erlandsen

af
Ellen Hancke.

En Bog udkommen Aar 1899, skreven af en ung Kvinde — om en ung Kvinde, og anbefalet af en fremragende Nutidsforfatter! Skulde man ikke tro, at dette maatte være det moderneste af det moderne?

Og dog, hvor underlig gammeldags og afbleget er ikke desto mindre denne Bog! Hvor meget føles det ikke, at denne Kvinde, der skriver om en Kvinde, har staaet uden for Kvindesamfundets Bevægelse, uden for Nutidskvindens hele Tænkemaade.

Det er, som om Bogen var skrevet for en Menneskealder tilbage, under Paavirkning af den Literatur, der den Gang fremblomstrede, og som med stor Ensiddighed aviste Kvinden Plads udelukkende paa Erotikens Omraade. Ubevidst har Forfatterinden dog mod-

taget Indtryk af Nutidens Tænkemaade, Hvor dette viser sig, er det tydeligt, at hun mener kun at skyldes sig selv denne Opfattelse.

Der er Talent i Bogen. Sproget er godt; Samtalerne som oftest naturlige.

Enkelte Scener, saaledes Friens Optræden over for den jævne Hotelvært, er livligt og godt fremstillede. Ogsaa den gamle General i Aarhus er beskrevet med talentfuld Opfattelse, medens de øvrige optrædende Personligheder er saa betydningsløse og saa flovt skildrede, at man fristes til at antage, at de kun skal tjene som en flatterende Baggrund for Heltindens tvivlsomme Betydelighed. — Ruth Erlandsen plages af Livslede, som hun ikke søger at overvinde ved noget som helst Arbejde, medens hun stadig kun venter paa at kunne faa fat paa „Livet“, saaledes som hun opfatter det gennem Læsning af frivole Romaner.

Ved et Badested træffer hun den traditionelle Løjtnant, hvem hun fra først af foragter, men med hvem hun

utrolig hurtigt indlader sig paa en-
somme Stevnemøder, og hvis Kys og Kærtegn hun modtager med en Slags engleren Uskyldighed, der er forbløffende hos en saa dreven Romanlæserinde. Mærkeligt er det ogsaa, at dette kan foregaa, uden at det synes at vække Anstød blandt de øvrige Badegæster.

Sporten har maaske været ret underholdende for de paagældende, men for Bogens Læsere er det unægteligt hverken morsomt eller opbyggeligt at arbejde sig gennem de mange Kys og Kærtegn, de mange Gange han tager hende paa sit Skød, løfter hende paa sine Arme o. s. v. o. s. v.

De talrige ingenlunde fine erotiske Detailler fremkalder nærmest en kvalmende Uvilje hos Læseren.

Alt dette er imidlertid efter Forfatterindens Mening „Livet“, skønt det intet Øjeblik er Meningen, at det skal føre til nogen livsvarig Forbindelse.

Efter Adskillelsen synes dog Løjtnanten, uforstaaeligt for Læseren, at Ruth er mere end andre unge Kvin-

der, hvorfor han beslutter sig til en regulær Forlovelse.

Denne sjældne Alvor og Højmodighed vækker Ruths Genkærlighed og en Forelskelse, der hidtil har slumret trods de mange Kys og Omfavnelser. — Ved et Besøg hos hans Familie i Aarhus fortsættes nu Kyssene o. s. v. i en saadan Grad, at det fører til natlige Sammenkomster, hvilket dog, højest heldigt, ikke bemærkes af nogen.

Ruths frie Anskuelser vækker alligevel Anstød i den „gammeldags“ Familie, og da hun mærker, at hendes Løjtnant heller ikke „ser paa hende ganske som før“, hæver hun Forlovelsen, hvad han beredvilligt er parat til.

Dette er Indholdet af det første lange og udtværede Afsnit, og trods alle de mange højt stemte Ord er det dog saare vanskeligt at betragte Ruth Erlandsen som andet end en temmelig holdningsløs, for ikke at sige principløs, ung Pige. — Efter al den grimme og dagligdags Erotik spiller Forfatterinden endelig en Trumf ud. Ruth Erlandsen raser, fordi Elskeren